

Wyrok z dnia 12 maja 1999 r.

II UKN 635/98

Na podstawie art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensovaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164 ze zm.) spadkobiercy emeryta lub rencisty, który zmarł przed wejściem w życie tej ustawy, nie są uprawnieni do żądania umieszczenia go w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych.

Przewodniczący: SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie: SN Beata Gudowska, SA Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 12 maja 1998 r. sprawy z wniosku Barbary K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T.M. o świadectwa rekompensacyjne, na skutek kasacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 września 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 25 lutego 1998 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi oddalił odwołanie wnioskodawczynie Barbary K. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w T.M. odmawiającej umieszczenia matki wnioskodawczynie w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych.

Sąd ten ustalił, że matka wnioskodawczynie Anna C., zmarła w dniu 3 marca 1995 r. pobierała emeryturę ze wzrostem 15% podstawy wymiaru z tytułu pracy nauczycielskiej. Prawo do tego wzrostu utraciła po wejściu w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.).

W ocenie Sądu Wojewódzkiego prawo do nieodpłatnego nabycia świadectw

rekompensacyjnych na podstawie ustawy z dnia 6 marca 1997 r., o zrekompensovaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164 ze zm.) mogą nabyć spełniający określone warunki emeryci i renciści, którzy żyli w dniu wejścia w życie ustawy, to jest w dniu 12 kwietnia 1997 r. Ustawa ta bowiem nie przywraca utraconych dodatków, lecz rekompensuje ich utratę przez przyznanie nowego, innego prawa. Skoro matka wnioskodawczynie zmarła przed wejściem w życie ustawy, nie mogła nabyć prawa przewidzianego tą ustawą.

Od tego wyroku wniosła apelację wnioskodawczynie zarzucając błędną wykładnię art. 3 pkt 2 ustawy powołanej w uzasadnieniu wyroku.

Wyrokiem z dnia 2 września 1998 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi oddalił apelację. Sąd ten podzielił stanowisko Sądu Wojewódzkiego uznając, że matka wnioskodawczynie nie nabyła uprawnień do nieodpłatnego nabycia świadczeń rekompensacyjnych. Zarzut wnioskodawczynie nie został uwzględniony także z tego powodu, że prawo do świadczeń emerytalnych jest ściśle związane z osobą uprawnioną i nie podlega dziedziczeniu. Jedynie niewypłacone do dnia śmierci świadczenia mogą być wypłacone na zasadach określonych w art. 104 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.).

Wyrok ten zaskarżyła kasacją wnioskodawczynie i wskazała następujące podstawy kasacyjne: 1. naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 104 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników, 2. naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 477¹⁴ KPC przez oddalenie odwołania w sytuacji, gdy była podstawa do jego uwzględnienia i art. 328 § 2 KPC przez brak wskazania w uzasadnieniu wyroku motywów i podstawy prawnej rozstrzygnięcia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bezzasadny jest zarzut naruszenia przepisu art. 477¹⁴ KPC. Przepis ten dotyczy orzeczeń wydawanych przez sąd pierwszej instancji w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Zasady wyrokowania przez sąd drugiej instancji określone są w art. 385 i 386 KPC. Podstawą orzeczenia Sądu Apelacyjnego w tej sprawie był przepis art. 385 KPC, zgodnie z którym apelacja podlega oddaleniu, jeżeli jest bezzasadna. Sąd Apelacyjny uznał apelację za bezzasadną, a w uzasadnieniu wyroku

wskazał zarówno motywy, jak i podstawę prawną rozstrzygnięcia.

Podstawą prawną żądania wnioskodawczynie był przepis art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrehabilitowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent, przyznający prawo do nieodpłatnego nabycia świadczeń rekompensacyjnych emerytom i rencistom spełniającym określone warunki. Sąd Apelacyjny stwierdził, że matka wnioskodawczynie wprawdzie spełniała te warunki, gdyż była przed dniem 15 listopada 1991 r. emerytką uprawnioną do wzrostu do emerytury, jednak nie nabyła uprawnień przewidzianych w powołanym przepisie, ponieważ ustawa zaczęła obowiązywać po jej śmierci. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku odpowiada wymogom art. 328 § 2 KPC i zarzut naruszenia tego przepisu okazał się nieuzasadniony.

Bezzasadny okazał się także zarzut naruszenia prawa materialnego. Zarzut ten został sprecyzowany w ten sposób, że przepis art. 104 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników nie ma zastosowania dlatego, że wnioskodawczynie jako spadkobierczynie matki, która została pozbawiona należnych jej świadczeń, jest uprawniona do dochodzenia wierzytelności spadkowych.

W rzeczywistości przepis art. 104 ustawy o z.e.p. nie był podstawą rozstrzygnięcia. Sąd Apelacyjny powołał się na ten przepis stwierdzając, że dotyczy on wypłaty świadczeń członkom rodziny zmarłego emeryta lub rencisty, natomiast prawo do świadczeń nie może być przyznane na podstawie tego przepisu. Omawiany przepis reguluje zasady wypłaty świadczeń, do których prawo zostało uprzednio ustalone, a termin wypłaty świadczeń upływał przed śmiercią osoby uprawnionej. W tej sprawie przedmiotem postępowania było ustalenie prawa zmarłego emeryta do nieodpłatnego nabycia świadczeń rekompensacyjnych, którego to prawa organ rentowy nie przyznał. Dopiero przyznanie takiego prawa upoważniałoby osobę uprawnioną do żądania zrealizowania świadczeń, a w takiej sytuacji wymagałaby rozstrzygnięcia kwestia, czy realizacja świadczeń po śmierci osoby uprawnionej następuje na zasadach określonych w art. 104 ustawy o z.e.p. Przepis ten ma zastosowanie, gdy osoba zmarła wszczęła spór o realizację świadczeń, co w niniejszej sprawie nie nastąpiło.

Matka wnioskodawczynie należała do kręgu emerytów i rencistów, którzy utracili prawo do wzrostów lub dodatków do emerytur i rent z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze po wejściu w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent. Trybunał Konstytucyjny orzecz-

niem z dnia 11 lutego 1992 r. K 14/91, uznał za niekonstytucyjne uregulowania tej ustawy w zakresie pozbawienia emerytów i rencistów praw słusznie nabytych. Orzeczenie to zobowiązywało ustawodawcę do uregulowań prawnych respektujących prawa nabyte. W związku z tym orzeczeniem została uchwalona ustawa z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164 ze zm.). Ustawa ta określa między innymi sposób zrekompensowania utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (art. 1 ust. 2). Rekompensata następuje w postaci przyznania prawa do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych.

Przed wejściem w życie tej ustawy emeryci i renciści, którzy od daty wskazanej ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent nie otrzymywali przyznanych im poprzednio wzrostów lub dodatków, nie mieli żadnej podstawy prawnej do żądania wypłaty tych świadczeń ani na zasadach dotychczasowych, ani w innej postaci. Prawo do zrekompensowania utraty świadczeń zostało im nadane ustawą z dnia 6 marca 1997 r. Osoby, które nie dożyły dnia wejścia w życie tej ustawy, nie są objęte jej uregulowaniami.

W konsekwencji spadkobiercy emeryta lub rencisty, który zmarł przed wejściem w życie ustawy z dnia 6 marca 1997 r. o zrekompensowaniu okresowego niepodwyższania płac w sferze budżetowej oraz utraty niektórych wzrostów lub dodatków do emerytur i rent (Dz.U. Nr 30, poz. 164 ze zm.), nie są uprawnieni do żądania umieszczenia osoby zmarłej w spisie osób uprawnionych do nieodpłatnego nabycia świadectw rekompensacyjnych na podstawie art. 3 pkt 2 tej ustawy.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====